

Prosba o slitování *Jonáš 4*

Bůh poslal Ježíše do světa, aby zachránil hříšníky (1Tm 1,15). Bůh je totiž milosrdný a má s námi hříšníky soucit. A chce, aby se jeho soucit projevil i v našem přístupu k ostatním lidem. Jeho soucit se špatnými lidmi ale nesmírně převyšuje ten náš. Projevy jeho slitování nás dokonce mohou i dráždit. Jako Jonáše. Jonáš měl za sebou velký kazatelský úspěch. Pro lidi v Ninive měl jednoduché (a navíc hrozné) poselství, které ve městě provolával jeden den: “*Ještě čtyřicet dní, a Ninive bude vyvráceno.*” (Jon 3,4 ČEP) Neměl s sebou žádný tým, kapelu, ani zvukařskou techniku. Po jeho kázání se však tisíce Ninivanů, včetně samotného krále, odvrátily od svých zlých skutků. A Bůh upustil od svého záměru zničit jejich město. Jonáše to ale velice rozzlobilo. Zmocnila se ho velká zloba. Vadilo mu, že Bůh Ninive nezničil, že nechal naživu nepřátele izraelského lidu. Jeho chování připomíná jinou postavu z Bible, a sice staršího syna z Ježíšova Podobenství o marnotratném synu (L 15,25-32). Ten se také zlobil, že jeho mladšímu bratru otec odpustil. Bůh byl rád, že mohl Ninivanům odpustit, prorok se však zlobil.

A co my? Není někde hluboko v nás stejný postoj jako měl v tu chvíli Jonáš? Tento postoj může dlouhou dobu zůstat skryt i nám samým. Teprve za jistých okolností vyjde na povrch. Například tehdy, když začnou k víře přicházet lidé, které vlastně nemáme rádi, a od kterých si obvykle držíme odstup. Ruku na srdce. Existují snad skupiny a jednotlivci, kterým ten věčný život prostě nepřejeme? Nejsme někde v hloubi duše toho názoru, že by bylo lepší, kdyby někteří lidé zůstali ztraceni ve svých hříších?

Jonáš tu před Bohem i před námi odhaluje záměry svého srdce. Důvodem jeho útěku po první výzvě k cestě do Ninive nebyl strach z Ninivanů. Báł se spíš toho, že by je Bůh ušetřil. Protože věděl jaký Bůh je. K popisu Božích vlastností užívá patrně ustálené formule vyznání (v. 2, srov. Ex 34,6-7). Bůh je soucitný a odpouští. Když je to možné, rád upustí od pohrom, které na lidi chystá. Jonáš se zlobí tak, že by nejraději zemřel. My vidíme, že byl velice úspěšný, lidé se odvrátili od svých špatností a bylo jim odpuštěno. On z toho měl ale velice špatný pocit. Bůh neposlal Jonáše do Ninive pouze kvůli tomu, aby předpověděl pohromu, která měla vzápětí nastat. Jonášovo proroctví bylo hlavně Božím nástrojem k záchraně lidí. Hospodin chtěl dát Ninivákům šanci k nápravě. Jenže Jonáš jakoby ztratil smysl života. Jakoby prožil velký krach své práce a služby. Ale nebylo tomu tak. Bůh jednal. Když naše služba Bohu přináší výsledky, které neodpovídají našim představám, může to pro nás být také hodně nepříjemné. V Krista třeba uvěří lidé, na které jsme vůbec nemysleli, a které jsme vlastně ani k víře přivést nechtěli. Pokud ale lidé prožívají Boží požehnání, nemusíme se kvůli tomu zlobit.

Právě to se Pán Bůh snaží Jonášovi ukázat. Rozezleného proroka se ptá, zda je dobře, že tak plane (Jon 4,4). Bůh samozřejmě věděl, že to je špatně. Ale neřekl mu to oznamovací větou. On se ho ptá. Jonáš se má zamyslet. Bůh mu dává příležitost, aby sám nejprve posoudil své jednání. Dává mu příležitost k vyznání. Bůh jedná s Jonášem taktně. Dává mu svobodu. My to tak vždy nedokážeme. Spíše máme sklon zahrnout druhé svými výtkami a radami. Kdyby v této situaci s Jonášem mluvil pouhý člověk, rozhovor by vypadal jinak. I nás by se Bůh mohl v podobných situacích zeptat, zda je dobře, že se tak zlobíme. Boží jednání s Jonášem připomíná jednání otce se starším synem z Podobenství o marnotratném synu L 15,11-32. Ne náhodou, otec je obrazem Boha.

Naproti městu si Jonáš postavil přístřešek. Usadil se pod ním, asi tak jako někdo k televizi, či k počítači. Chtěl vidět, jak na jeho slova dojde, jak Bůh likviduje hříšné město. Tolik se těšil na ohlašovaný program. A tolik ho rozčílilo, když místo vytouženého krváku bylo něco úplně jiného. Pán Bůh chtěl Jonášovi pomoci z jeho zloby a zároveň ho něco naučit. Proto nastrojil skočec. Šlo o keřovitou rostlinu, která rychle roste a dosahuje až přes 2m výšky. Podruhé v knize Jonáš se tu objevuje slovo „nastrojil”. Bůh nastrojil rybu (Jon 2,1), nastrojil skočec (Jon 4,6), nastrojil červa (Jon 4,7), nastrojil vítr (Jon 4,8). Skočec je nástrojem záchrany proroka z jeho zloby. Bohu nešlo hlavně o zvýšení prorokova pohodlí. Hospodin chtěl Jonáše zbavit (doslova „vysvobodit, vyrvat”, v. 6) jeho zloby. Často to potřebujeme i my. Jonáš se radoval “radostí velikou” (tak v H., Jon 4,6), asi tak, jako když my se radujeme z nějakého dárku. Bůh ale chtěl Jonáše něco naučit, a tak posléze nastrojil ještě červa a horký vítr, takže skočec uschnul. Stín byl ten tam. Jonáš se opět velmi hněval. A Bůh mu znovu klade otázku: „*Je dobře, že pro ten skočec tak planeš?*” (Jon 4,9 ČEP) Jonáš je přesvědčen, že je to v pořádku. A Bůh se ptá: “*Tobě je líto skočce, s kterým jsi neměl žádnou práci, jemuž jsi nedal vzrůst; přes noc vyrostl, přes noc zašel. A mně by nemělo být líto Ninive, toho velikého města, v němž je víc než sto dvacet tisíc lidí, kteří nedovedou rozeznat pravici od levice, a v němž je i tolik dobytka?*” (Jon 4, 10-11 ČEP)

Vadí nám, když se nám něco rozbije nebo ztratí. Pokud nám vadí takové věci, pak je naprosto v pořádku, že Bohu vadí, když jemu se ztrácejí lidé. Je naprosto přirozené, že Bůh se raduje, když je má zpátky. Co to s námi udělá, když se nám doma něco pokazí (třeba pračka, počítač, vodovodní kohoutek), jaké to v nás vyvolává pocity? To jsou jenom věci. Bůh ale prožívá něco podobného ve vztahu k lidem, kteří se mu ztratili. Můžeme samozřejmě udělat tu chybu, že nám bude více záležet na věcech, než na lidech. Bůh však tuto chybu nedělá. Proto k nám poslal Ježíše Krista. Ve svém výkladu knihy Jonáš si Pavel Hošek všímá toho, že jde o jediný příběh v Bibli, který končí otázkou. Píše: “A je to otázka, ve které se Bůh dovolává lidského soucitu. Ano, je to vlastně neuvěřitelná výměna rolí: Bůh tady prosí člověka o milosrdenství. Přemlouvá ho, aby obměkčil své srdce, aby projevil shovívavost.” Jak odpovíme my?